

CATHERINE GRINI OG TORE WIGENSTAD

LECO Behovstilpasset ventilasjon

Hvordan får man alle brikkene på plass?

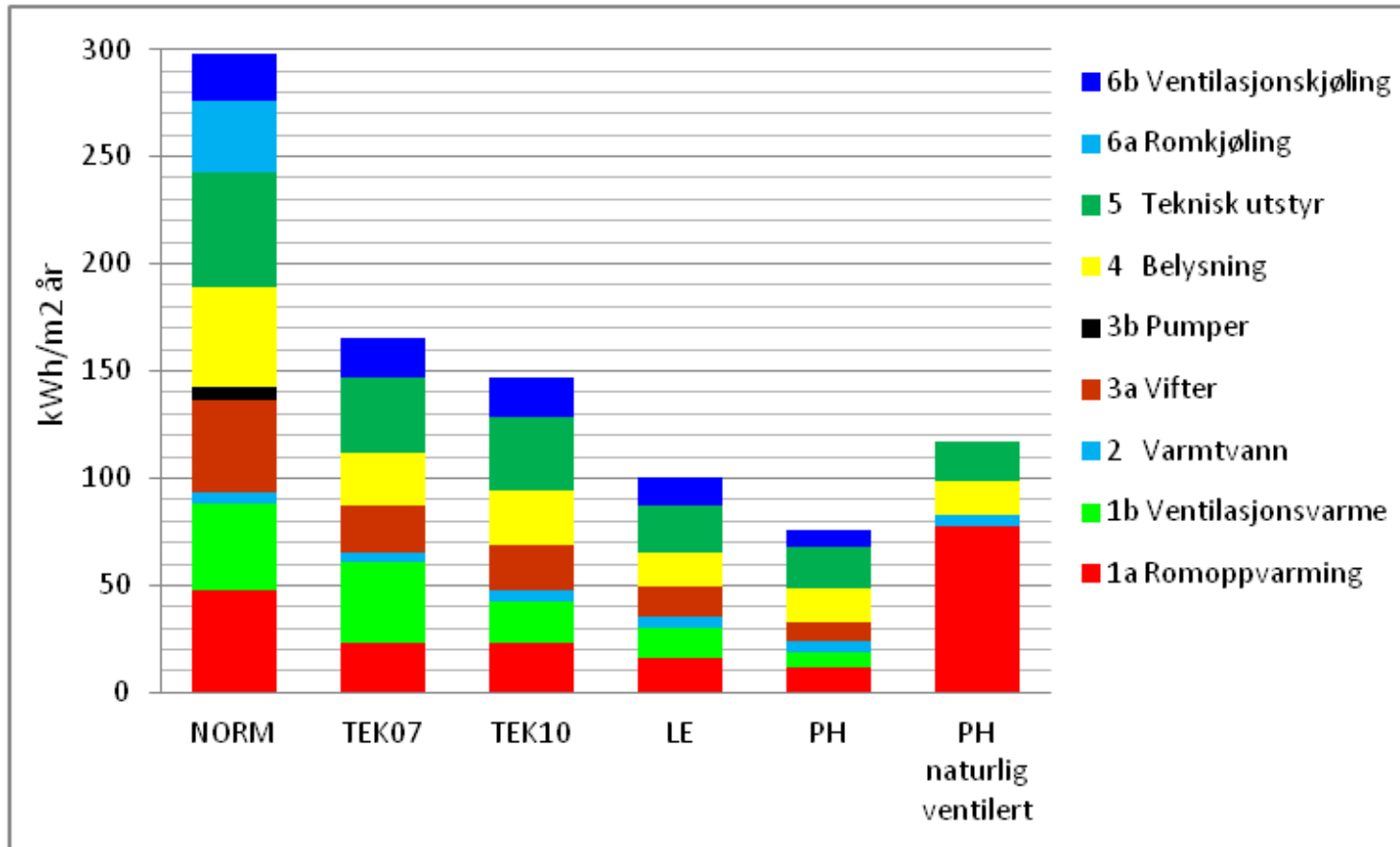
Prosjektrapport 73

2011

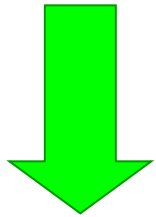

Behovstilpasset ventilasjon

Tore Wigenstad,
Seniorrådgiver Enova

40%

25%

Energibehovet som skyldes ventilasjon antas å stå for ca. 40% av den totale netto energibehov for et kontorbygg utført etter TEK07:

- Oppvarming/avkjøling av ventilasjonsluften
- Drift av vifter
- Drift av pumper
- Drift av varmegjenvinner
- Drift av automatikk

Ved bruk av behovstilpasset ventilasjon har det vært beregnet at denne andelen kan reduseres til 25%.

Hvor mye luft er det behov for?
Hvordan sørge for at riktig luftmengde tilføres?
-og hva blir resultatet i praksis?

Hvor mye luft er det behov for?

Hvordan sørge for at riktig luftmengde tilføres?
-og hva blir resultatet i praksis?

Forskjellige anbefaler i underlag

Tabell 1. Krav til ventilasjonsluftmengde ved prosjektering av et ventilasjonsanlegg i et kontorbygg

Dokument	Personer	Materialer	Sum ¹⁾ [l/s/m ²]	Sum ¹⁾ [m ³ /h/m ²]
NS-EN 15251, kategori I ²⁾				
Ikke lavt forurensende bygning	10 l/s/pers	2,0 l/s/m ²	3,0 l/s/m ²	10,8 m ³ /h/m ²
Lavt forurensende bygning	10 l/s/pers	1,0 l/s/m ²	2,0 l/s/m ²	7,2 m ³ /h/m ²
Svært lavt forurensende bygning	10 l/s/pers	0,5 l/s/m ²	1,5 l/s/m ²	5,4 m ³ /h/m ²
NS-EN 15251, kategori II ³⁾				
Ikke lavt forurensende bygning	7 l/s/pers	1,4 l/s/m ²	2,1 l/s/m ²	7,6 m ³ /h/m ²
Lavt forurensende bygning	7 l/s/pers	0,7 l/s/m ²	1,4 l/s/m ²	5,0 m ³ /h/m ²
Svært lavt forurensende bygning	7 l/s/pers	0,35 l/s/m ²	1,05 l/s/m ²	3,8 m ³ /h/m ²
Veiledning 444				
Materialer med høy emisjon	7 l/s/pers.	> 2,0 l/s/m ²	> 2,7 l/s/m ²	> 9,7 m ³ /h/m ²
Normale byggematerialer	7 l/s/pers.	2,0 l/s/m ²	2,7 l/s/m ²	9,7 m ³ /h/m ²
Materialer med dokumentert lav emisjon	7 l/s/pers.	0,7 l/s/m ²	1,4 l/s/m ²	5,0 m ³ /h/m ²
TEK10 (krever materialer og produkter som gir lav eller ingen forurensning til inneluften)				
Minste tillatte luftmengde når bygningen er i bruk	≥ 7 l/s/pers.	≥ 0,7 l/s/m ²	≥ 1,4 l/s/m ²	≥ 5,1 m ³ /h/m ²
Minste tillatte luftmengde når bygningen ikke er i bruk	0 l/s/pers.	≥ 0,2 l/s/m ²	≥ 0,2 l/s/m ²	≥ 0,7 m ³ /h/m ²

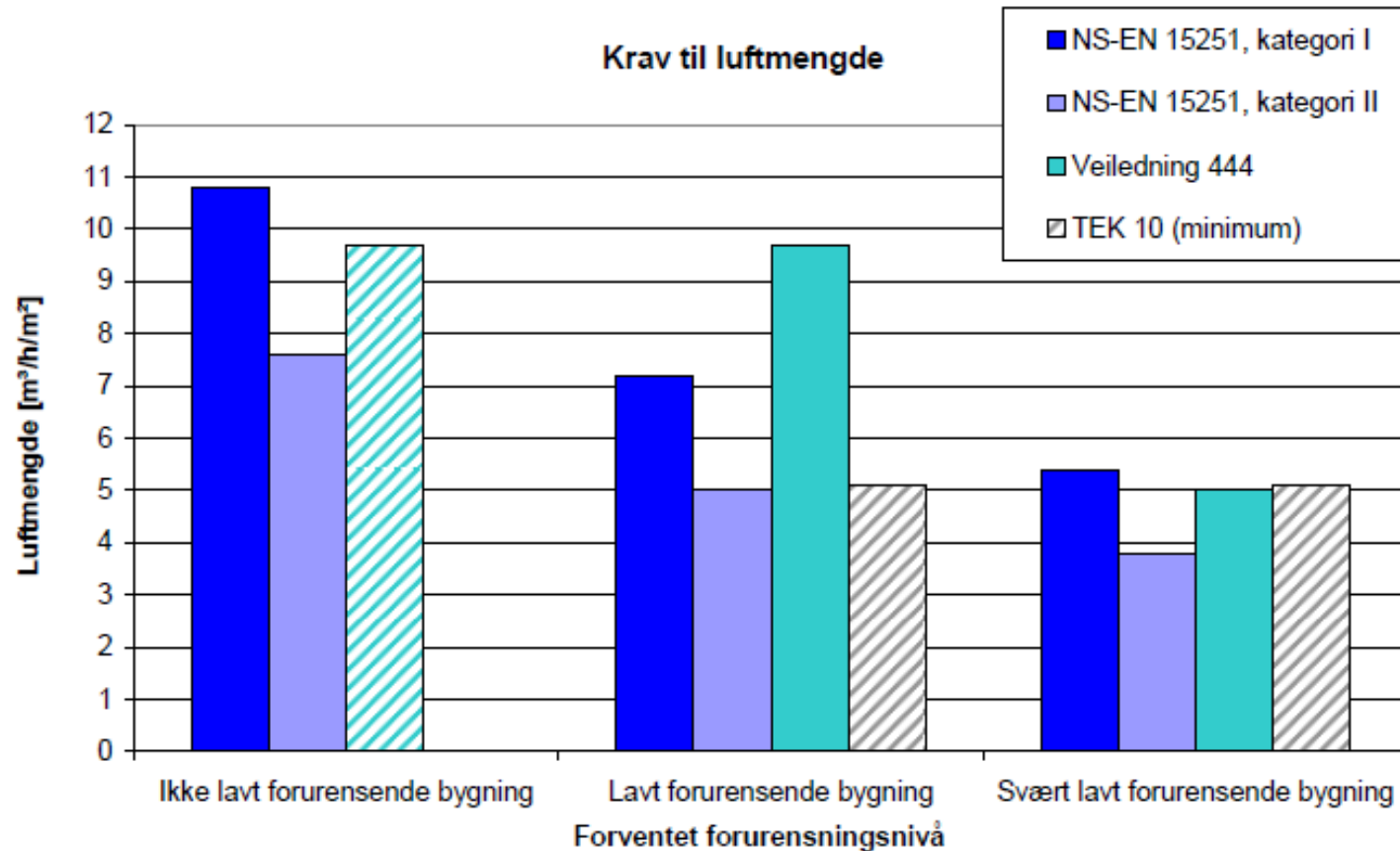
¹⁾ Beregnet dimensjonerende luftmengde for en persontetthet lik 10 m²/pers.

²⁾ Forventet andel misformøyde er lik 15% i bygninger som hører under kategori I

³⁾ Forventet andel misformøyde er lik 20% i bygninger som hører under kategori II

Forskjellige anbefaler i underlag

Figur 1. Sammenligning av krav til ventilasjonsluftmengder ved prosjektering av et ventilasjonsanlegg i et kontorbygg. Figuren viser luftmengde uttrykt i $[m^3/h/m^2]$. Det er forutsatt en persontetthet lik $10m^2/pers$ ved omregning av kravnivået per person til kravnivået per areal.

Luftmender utenom drifttid

Tabell 2. Krav til ventilasjonsluftmengde for å fjerne emisjoner fra materialer i NS-EN 15251.

Referanse	Luftmengde pga. materialer	
	[l/s/m ²]	[m ³ /h/m ²]
NS-EN 15251, kategori I		
Ikke lavt forurensende bygning	2,0 l/s/m ²	7,2 m ³ /h/m ²
Lavt forurensende bygning	1,0 l/s/m ²	3,6 m ³ /h/m ²
Svært lavt forurensende bygning	0,5 l/s/m ²	1,8 m ³ /h/m ²
NS-EN 15251, kategori II		
Ikke lavt forurensende bygning	1,4 l/s/m ²	5,0 m ³ /h/m ²
Lavt forurensende bygning	0,7 l/s/m ²	2,5 m ³ /h/m ²
Svært lavt forurensende bygning	0,35 l/s/m ²	1,3 m ³ /h/m ²
NS-EN 15251, kategori III		
Ikke lavt forurensende bygning	0,8 l/s/m ²	2,9 m ³ /h/m ²
Lavt forurensende bygning	0,4 l/s/m ²	1,4 m ³ /h/m ²
Svært lavt forurensende bygning	0,3 l/s/m ²	1,1 m ³ /h/m ²

§ 13-3. (2) Ventilasjon i byggverk for publikum og arbeidsbygning - "Frisklufttilførsel når bygningen eller rommene ikke er i bruk skal være minimum 0,7 m³/h·m²gulvareal".

Luftmender:

Det er etter vårt skjønn behov for faglig utdyping rundt følgende spørsmål:

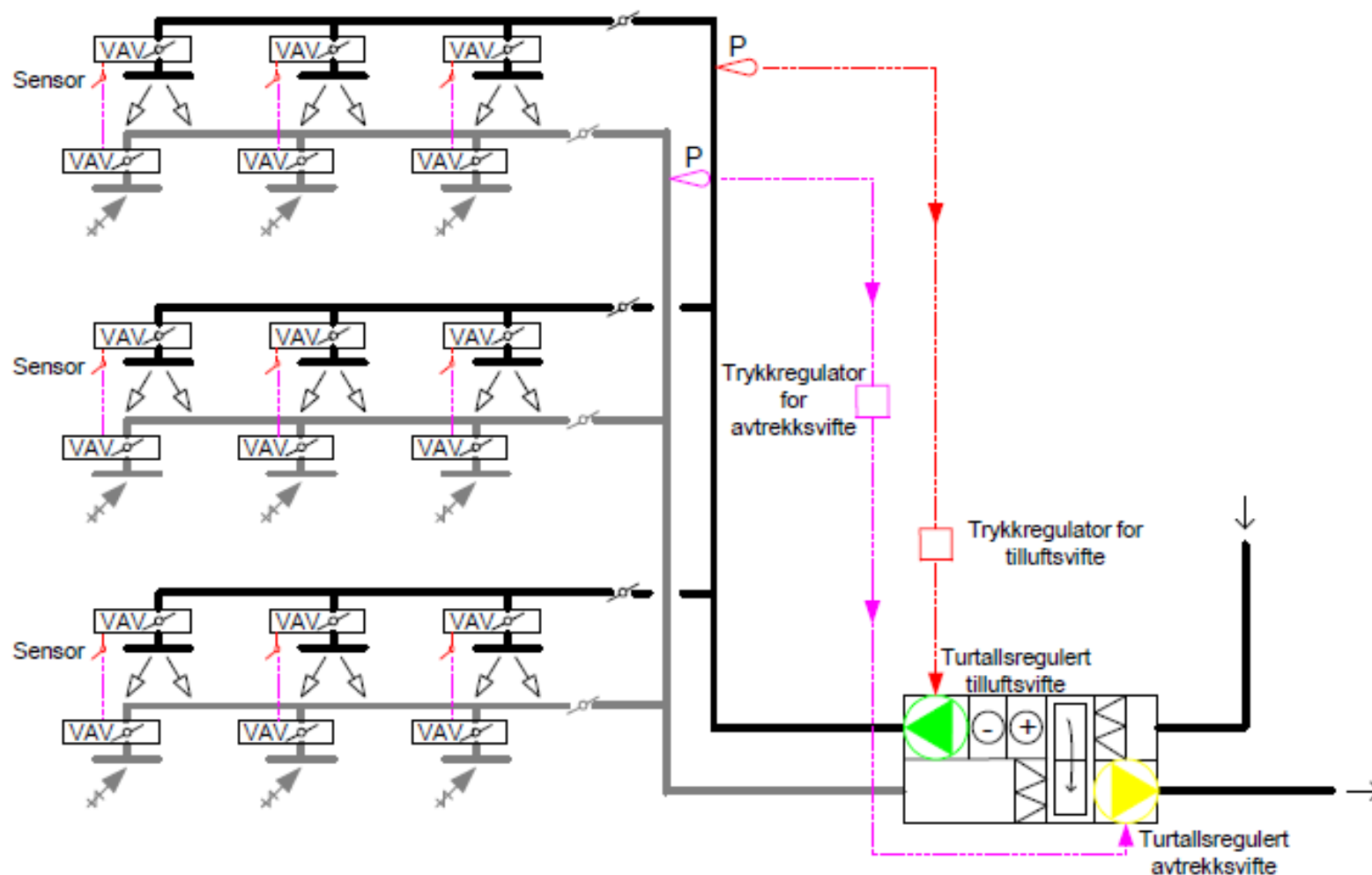
- Kravet om *“Materialer og produkter skal ha egenskaper som gir lav eller ingen forurensning til inneluften”*
  - Hvor realistisk er kravet?
  - Hvordan påvirker kravet ventilasjonsbehovet i og utenfor brukstid?
  - Hvordan sikrer man at kravet omfatter de mest relevante materialene og produktene i et levetidsperspektiv, og ikke bare nye byggematerialer.

- Etter innflytting i et nytt bygg eller i et nyoppusset bygg
  - Er det behov for døgkcontinuerlig ventilasjon?
  - Kan ventilasjonsanlegget da operere med redusert luftmengde utenfor brukstid?
  - Hvor lenge har man behov for døgkcontinuerlig ventilasjon etter at et bygg er flyttet inn?

- Døgkcontinuerlig drift av ventilasjonsanlegg
  - Hvorfor er det behov for døgkcontinuerlig ventilasjon?
  - Skal luftmengde utenfor brukstid defineres ut i fra et utluftingsbehov knyttet til emisjoner fra materialer?
  - Skal luftmengde utenfor brukstid defineres ut i fra en minste nødvendig hastighet gjennom ventilasjonsaggregatets komponenter slik at fare for mikrobiologisk vekst-dannelse unngås?

Hvor mye luft er det behov for?
Hvordan sørge for at riktig luftmengde tilføres?
-og hva blir resultatet i praksis?

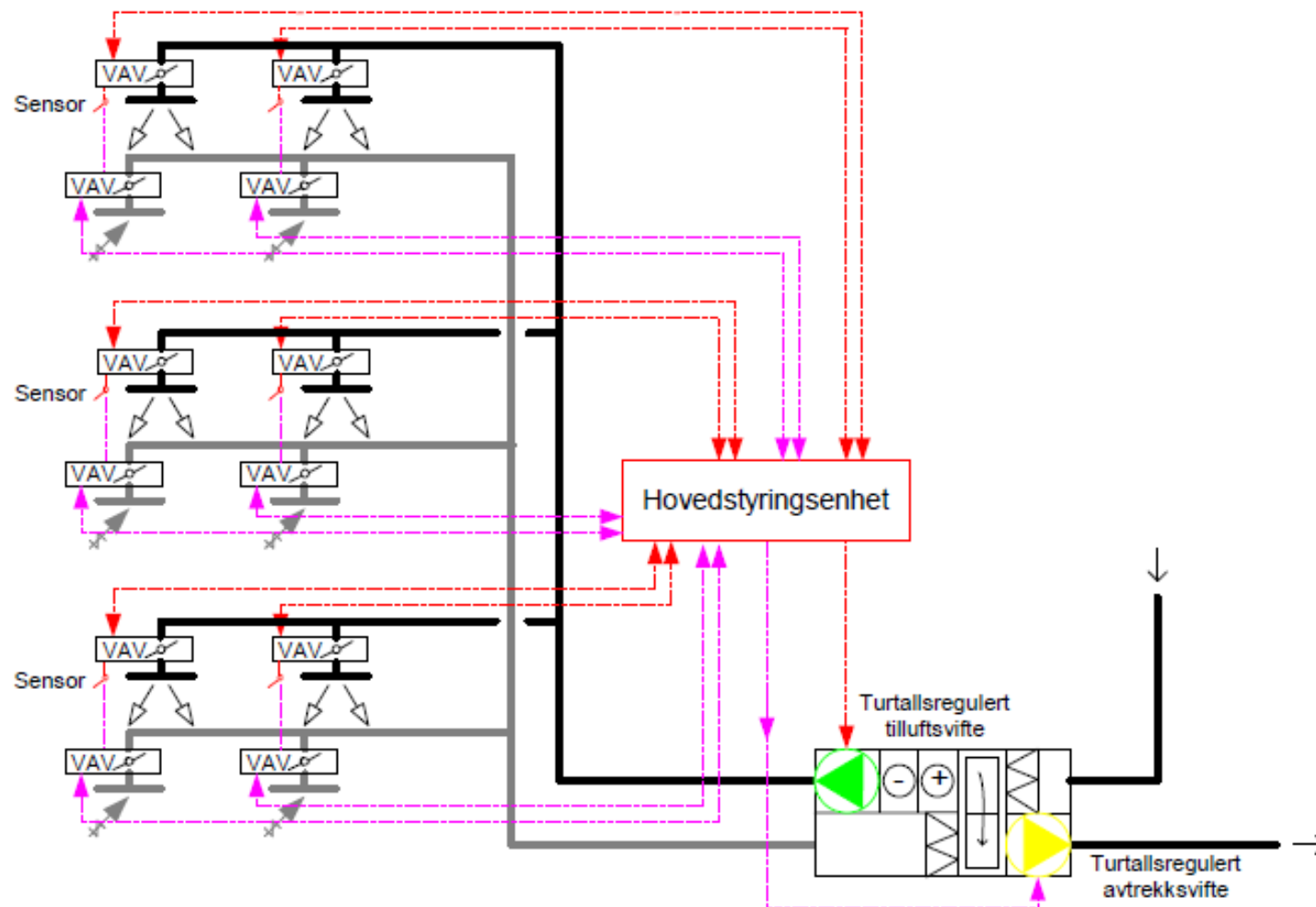
Reguleringsprinsipp: Tradisjonell, trykkstyrt VAV

Figur 7. Trykkregulering – prinsippskisse. Tegning: Catherine Grini / SINTEF Byggforsk

Reguleringsprinsipp: Nyere metode, elektronisk registrering av spjeldposisjon

Figur 9. Spjeldposisjonsregulering – prinsippsskisse uten grenspjeld. Tegning: Catherine Grini / SINTEF Byggforsk

Hvor mye luft er det behov for?
Hvordan sørge for at riktig luftmengde tilføres?
-og hva blir resultatet i praksis?

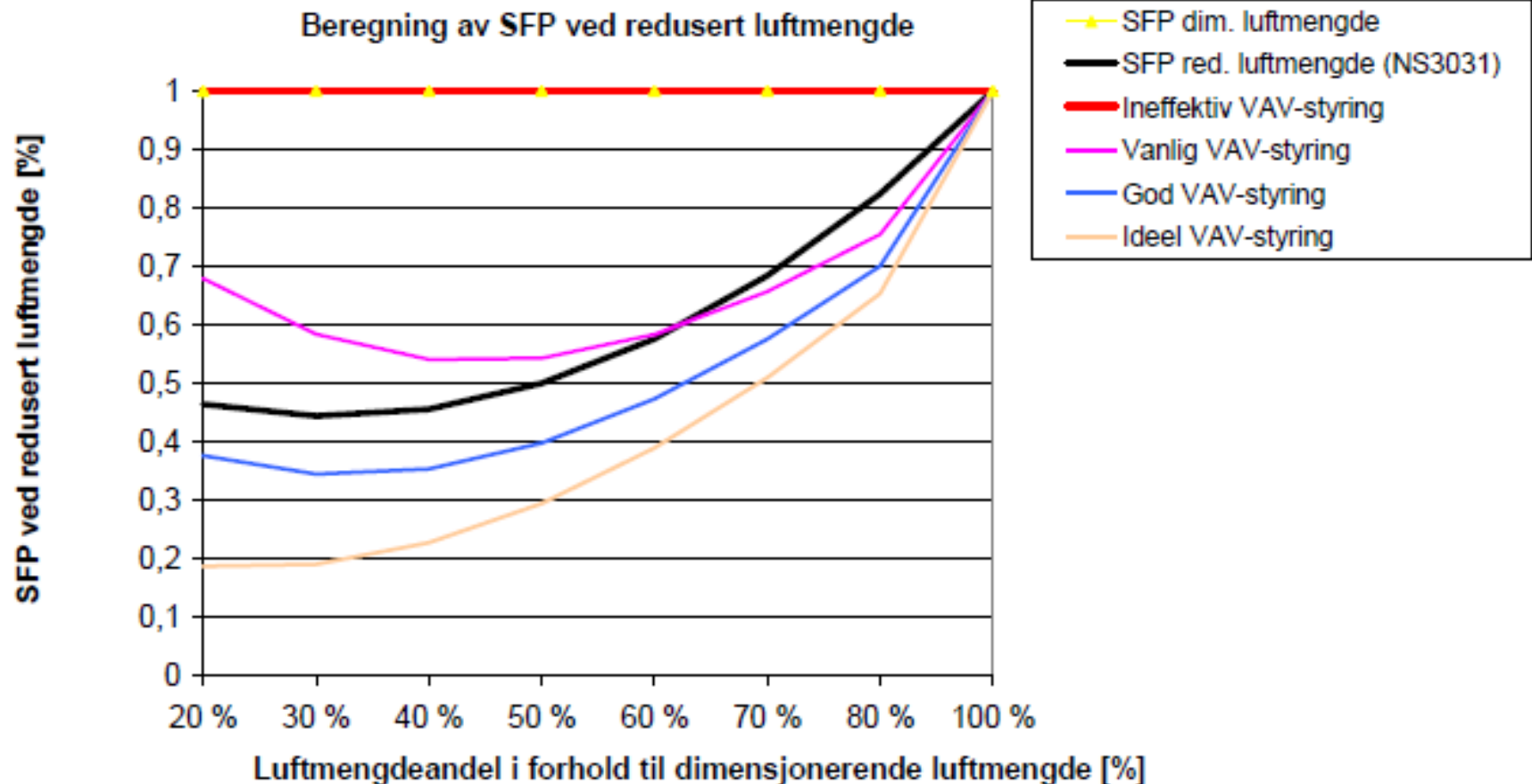
Behovstilpasset ventilasjon og energibruk.

Redusert behov:

- ÷ Oppvarming/avkjøling av ventilasjonsluften
- ÷ Drift av vifter
- ÷ Drift av pumper
- ÷ Drift av varmegjenvinner
- + Drift av automatikk

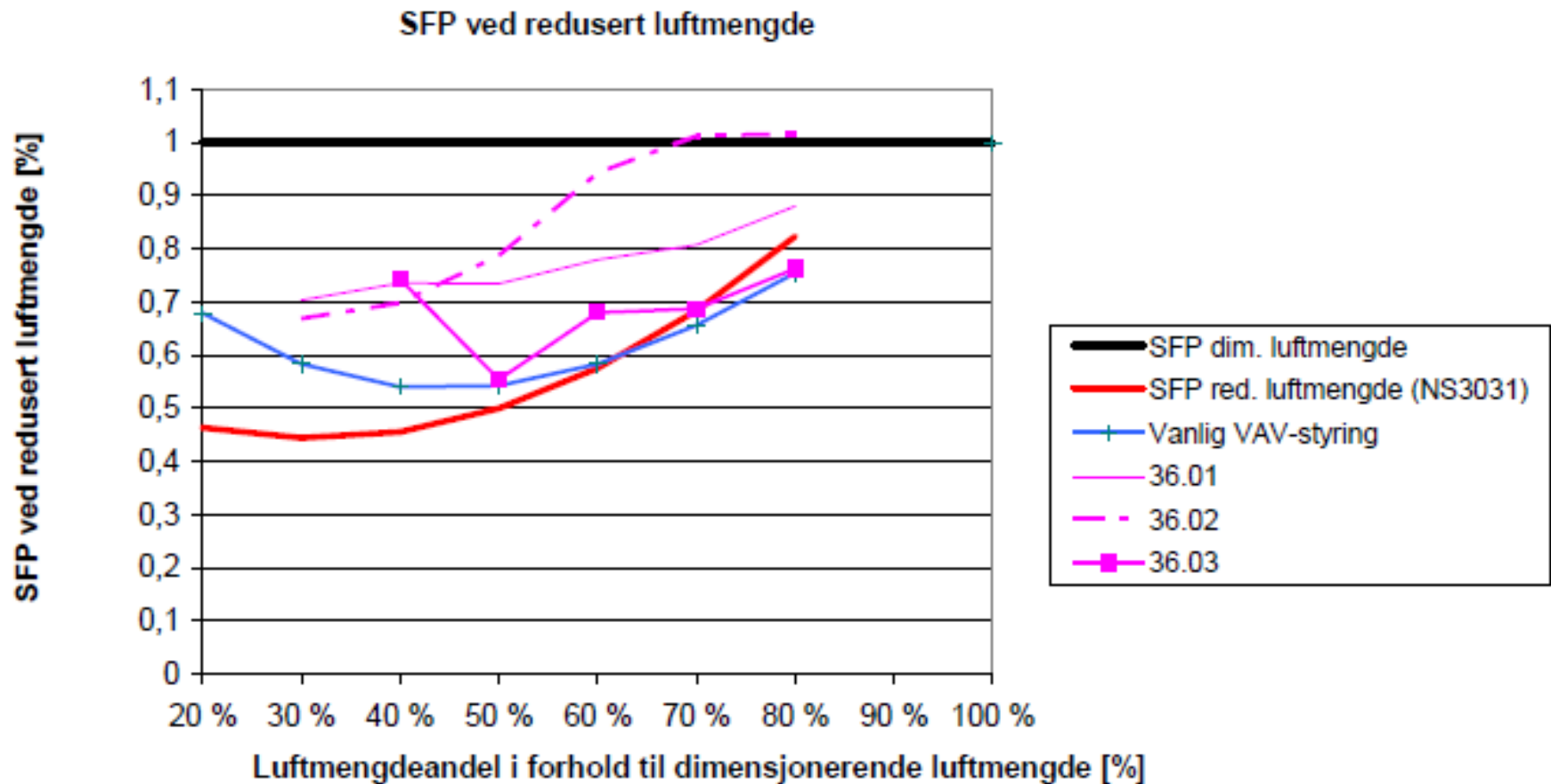
Behovstyring og energibruk. SFP-Teori

Figur 18. SFP ved redusert luftmengde i VAV-systemer ved forskjellige VAV-reguleringer. [26]

Behovstyring og energibruk. SFP-praksis

Figur 19. SFP - Registrering av vifteeffekt og luftmengde ved tilluftsviften for tre nyere ventilasjonsaggregater med behovsregulering.

KONKLUSJON

- Mangler ennå noe på dimensjoneringsunderlaget (luftmengder)
- Mangler noe på teorigrunnlaget
- Mangler verifisering av energibruk for ulike løsning med behovstilpasset ventilasjon.
- Mangler verifisering av opplevd inneklimakvalitet i bygninger med systemet.
- Mangler beregningsprogram på nøyaktig nok detaljeringsnivå?

